

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö

Kunnan ja hyvinvointialueen laajoihin hyvinvointikertomuksiin (luonnos)

Tapani Kauppinen & Katri Kilpeläinen

25.9.2023

Laki velvoittaa

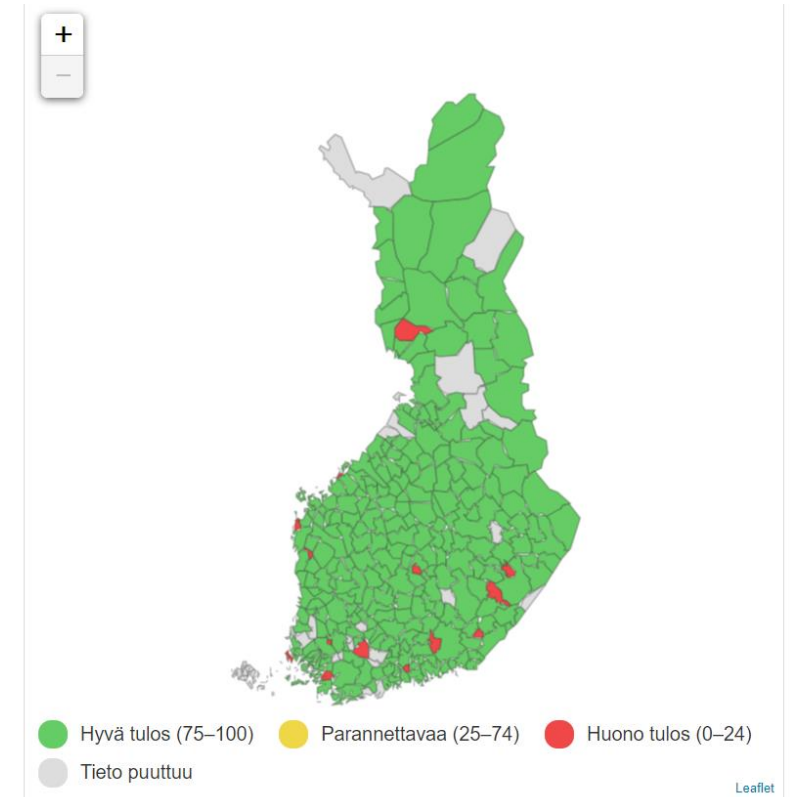
- [Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä \(612/2021\)](#)
- 6§ ja 7§ mukaisesti kunnassa ja hyvinvointialueella valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa, ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana hyvinvointialueen ja kunnan työn suunnittelua.
- 29 § mukaisella vähimmäistietosisältöasetuksella säädetään kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvointikertomuksen ja –suunnitelman vähimmäistiedoista (laaja hyvinvointikertomus).

Mikä on Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö?

- Hyvinvointialueella ja kunnassa valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua ([Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 6§ ja 7§](#))
- Hyvinvointikertomustyö jakaantuu a) kertomusosaan, jossa kuvataan hyvinvoinnin nykytilanne, ja b) suunnitelmaosaan, jossa on kuvattu tavoitteet ja toimenpiteet hyvinvoinnin parantamiseksi.
- Vähimmäistietosisältöä käytetään apuna kerran valtuustokaudessa tehtävään laajaan hyvinvointikertomukseen, sekä hyvinvointikertomuksen pohjalta tehtävään hyvinvointisuunnitelmaan.
- Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisällöt ovat laadittu erikseen kunnalle ja hyvinvointialueelle. Listat ovat siltä osin sisäkkäisiä, että hyvinvointialue hyvinvointikertomusta tehdessään käyttää kuntien kertomuksia hyödyksi, täydentäen tietoja esimerkiksi väestöryhmittäin ja alueittain ja kohdistuen toimiaan hyvinvointialueen näkökulmasta.

Miksi tehdään?

- Lähes kaikissa kunnissa ja alueilla on jo tehty valtuuston hyväksymä laaja hyvinvointikertomus, mutta hyvinvointikertomusten rakenne, tietosisällöt ja yhteys kuntien / alueiden / organisaatioiden strategiaan vaihtelee paljon eri puolilla Suomea.
- **Yhtenäisillä tietojohdamisen keinoilla** varmistetaan, että eri puolilla Suomea kuntien ja hyvinvointialueiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen strategiat ovat linjassa keskenään ja toimenpiteet väestön hyvinvoinnin ja terveyden tukemiseksi kulkevat samaan suuntaan.
- Hyvinvointikertomus ja -suunnitelma ovat tärkeitä työkaluja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelussa, seurannassa, arvioinnissa ja raportoinnissa sekä alueellisten erojen tunnistamisessa.

[Lisätietoa alueellisesta hyvinvointikertomuksesta THL:n sivuilta](#)

Millä perusteella vähimmäistietosisällön indikaattorit on valittu?

- Tieto on saatavissa kaikista kunnista/hyvinvointialueilta
- Luotettavia
- Olemassa olevista säännöllisistä tiedonkeruista saatavia
- Maksuttomia
- Kokoavasti ilmiötä kuvaavia
- Indikaattorikonaisuus nostaa esiin väestön hyvinvointiin ja terveyteen liittyviä ilmiöitä kunnassa/alueella
 - joita on pidettävä yllä (vahvuudet)
 - jotka on saatava muuttumaan (haasteet)
 - monialaisesti (jokaiselle toimialalle mukana oma ”koukuindikaattori”)

Miten nykyinen luonnosversio on muodostunut?

Vuosi 2018:

- Lähtökohta: Kunnat ja alueet toivoivat THL:ltä hyvinvointikertomuksille vähimmäistietosisältöä, ja toiveeseen vastattiin.
- THL:n avainindikaattorihanke INDI:n (2009-2012) indikaattoripaketti oli ensimmäisten luonnosten keskustelun pohjana.
- Työskentelytapoja: Avoimia työpajoja, THL:n sisältöasiantuntijoiden työskentelyä, luonnokset avoimesti kommentoitavana THL:n nettisivuilla, kohdennettuja alue- ja kuntakommenttipyyntöjä, henkilökohtaisia tietopyyntöjä, esityksiä useissa kansallisissa HYTE-tilaisuuksissa.
- Kommentoijia mm: Suomen kuntaliitto, FCG, Suomen ympäristökeskus, STM, SM, LVM, VM, Kulttuurin aluetietoperusta -hanke, Soste ry, LIKES, UEF, OAJ, Sydänliitto, Invalidiliitto, Järjestöalo, Sisäisen turvallisuuden neuvottelukunta, Naisiin kohdistuvan väkivallan torjunnan toimikunnan työryhmä, Tapio Oy, LAPE-hankejohto, PROMEQ-hanke, Maakuntavalmistelijat: Lappi, Pohjois-Savo, Päijät-Häme, Keski-Suomen shp, Satakunta, Pirkanmaa, Etelä-Pohjanmaan liitto, Eksote, Kemi, Pori, Kuopio, Tampere, Oulu, Kouvola, Helsinki, Kaarina.
- THL:n Sote-tietopohjan Ohjausryhmä hyväksyi ehdotuksen 14.11.2018 ja indikaattorilistat laitettiin [THL:n verkkosivuille](#) julkisesti saataville.

Vuodet 2018-2022: Kunnat ja alueet ovat saaneet hyödyntää THL:n ehdotuksia vapaaehtoisesti hyvinvointikertomustyössään. Listoihin on tehty vain teknisiä päivityksiä.

Vuosi 2022: Vuoden 2018 ehdotusta muokattiin asetukseen sopivaksi 03-10/2022 STM:n, Kuntaliiton, DigiFinlandin, THL:n ja hyvinvointialueiden yhteistyönä. Sosiaali- ja terveysministeriö pyysi 3.-31.10.2022 pidetyllä lausuntokierroksella kirjallisia lausuntoja sidosryhmiltä [lausuntopalvelu.fi](#) -palvelussa. Kommentteja tuli 62 eri taholta, ja niiden pohjalta muokattiin päivitetty luonnokset, jotka on saatavissa [THL:n verkkosivuilla](#). Listat saattavat vielä muuttua STM:n sisäisessä prosessissa.

Vuosi 2023: Hyvinvointikertomuksen vähimmäistietosisältö on siirtynyt STM:n sisäisen asetusvalmistelutyöryhmän työstettäväksi. Asetuksen mahdollisen antamisen ajankohta on toistaiseksi avoin.

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Lausuntopalaute: Keskeiset muutosehdotukset

1. Teknisiä korjauksia indikaattorilistoihin mm.

- Indikaattorinimien tarkennuksia ja päivityksiä
- Indikaattoreiden vaihtamista eri otsikon alle
- Metatietotekstien täydentämistä

2. Uusia indikaattoritoiveita mm.

- Huumeiden käyttö, nuorisotoimi, pelastustoimi, sosiaalitoimi, osallisuus

3. Indikaattoreiden poistoja

- Muutamia käytännön työssä toimimattomiksi koettuja indikaattoreita pois, mm. "Ei ole päässyt kouluterveydenhoitajalle tai lääkärille lukuvuoden aikana yrittämisestä huolimatta"

4. Indikaattoreiden vaihtamista uudempiin ja parempiin, mm.

Ylipaino, osallisuus, positiivinen mielenterveys

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset alueiden listalle 1/3

Uusia indikaattoreita:

- Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus)
- Kannabista 12 viime kuukauden aikana käyttäneiden osuus
- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä (lapset ja nuoret)
- Positiivinen mielenterveys (SWEMWBS) -mittarin pistemäärä asteikolla 7-35p (aikuiset)
- Raskaudenkeskeytykset alle 20-vuotiailla
- Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu
- Taloudellinen tukeminen kulttuuriosallistumisen mahdollistamiseksi
- Nuorisotoimen palvelut
- Kevyen liikenteen väylien määrä
- Rakennuspalojen lkm
- Itsearviointi alueen ja alueen kuntien yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä
- Kuntien listalta muutamia indikaattoreita (toivottu mahdollisimman suurta yhdenmukaisuutta kuntien listan kanssa):
 - Varhaiskasvatukseen osallistuneet lapset
 - Koulussa noudatetaan Valtion ravitsemusneuvottelukunnan kouluruokailusuositusta koululounaan ja välipalojen järjestämisessä
 - Enintään kahden kilometrin etäisyydellä ala-asteesta asuvat
 - Enintään 1 kilometrin päässä lähivirkistysalueista asuvat

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset alueiden listalle 2/3

Indikaattoreiden vaihtoja:

- Toimeentulotukea saaneet lapsiperheet → Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet lapsiperheet
- Lihavuuden yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla → Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla
- Ylipaino, % 8. ja 9. luokan oppilaista → Ylipainon yleisyys, % AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista
- Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta → Huolta herättävää päihteiden tai tupakka- ja nikotiinituotteiden käyttöä tai rahapelaamista
- THL:n sairastavuusindeksi → sairastavuusindeksi (osa uutta kansallista Terveysindeksiä)
- Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus & Aktiivisesti järjestötoimintaan tms. osallistuvien osuus & Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla → Erittäin heikko osallisuuden kokemus (aikuisväestö)
- Tuntee itsensä usein yksinäiseksi & Ei koe olevansa tärkeä osa koulu- eikä luokkayhteisöä & Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa → Erittäin heikko osallisuuden kokemus (lapset ja nuoret)
- Lastenneuvolan 4-vuotiaiden terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen → Lastenneuvolan laajojen terveystarkastusten peittävyys 4-vuotiailla
- Asioinut sähköisesti sosiaali- ja terveystalveissa → Kokenut esteitä ja huolia sähköisten palvelujen käytössä
- Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta → Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi
- Kirjastokäynnit/asukas & Päätoimisesti hoidettujen museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa → Kulttuuripalveluiden saavutettavuus: kirjastojen, museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset alueiden listalle 3/3

Indikaattoreiden poistoja:

- Yhden vanhemman perheet, % lapsiperheistä
- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet
- Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut 0-24 -vuotiaat
- Lonkkamurtumat 65 vuotta täyttäneillä
- Kouluterveydenhuollon 8.luokkalaisten terveystarkastuksista poisjäävien tuen tarpeen selvittäminen
- Terveyden ylläpitoon liittyvä ravitsemusohjaus, % perusterveydenhuollon asiakkaista
- Ei ole päässyt kouluterveydenhoitajalle lukuvuoden aikana yrittämisestä huolimatta
- Ei ole päässyt koulukuraattorille lukuvuoden aikana yrittämisestä huolimatta

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset kuntien_listalle 1/3

Uusia indikaattoreita:

- Huumejäämät kaupungin jätevedenpuhdistamolla / mg (huumejäämä) / 1000 henkilöä / päivä
- Kokenut vahvaa positiivista mielenterveyttä (lapset ja nuoret)
- Työkyvyttömyysindeksi, ikävakioitu
- Taloudellinen tukeminen kulttuuriosallistumisen mahdollistamiseksi
- Nuorisotoimen palvelut
- Kevyen liikenteen väylien määrä
- Rakennuspalojen lkm
- Itsearviointi alueen ja alueen kuntien yhdenvertaisuuden, sukupuolten tasa-arvon ja palveluiden yhdenvertaisen saavutettavuuden edistämisestä
- Alueiden listalta muutamia indikaattoreita (toivottu mahdollisimman suurta yhdenmukaisuutta kuntien listan kanssa)
 - Ikäryhmittäinen väestöennuste 2030
 - Omaishoidon tuella kotona hoidettavat 75 vuotta täyttäneet vuoden aikana
 - Laajaan terveystarkastukseen sisältyy opettajan kirjallinen arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa, % kunnan peruskouluista
 - Enintään 1 kilometrin etäisyydellä säännöllisen liikenteen joukkoliikenteen pysäkistä asuvat

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset kuntien_listalle 2/3

Indikaattoreiden vaihtoja:

- Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17 - 24-vuotiaat & Nuorisotyöttömät → Syrjäytymisriskissä (ei työssä, ei opiskele, ei ole varusmiespalvelussa) olevat 18 - 24-vuotiaat
- 75 vuotta täyttäneiden yhden hengen asuntokunnat → Yksinasuvat 75 vuotta täyttäneet
- Lihavuuden yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla → Ylipainon (ml. lihavuuden) yleisyys (%) 2 - 16-vuotiailla
- Vähintään tunnin päivässä liikkuvat, % 4. ja 5 luokan oppilaista → Lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky (MOVE!-mittaus)
- THL:n sairastavuusindeksi → sairastavuusindeksi (osa uutta kansallista Terveysindeksiä)
- Tuntee itsensä usein yksinäiseksi & Keskusteluvaikeuksia vanhempien kanssa → Erittäin heikko osallisuuden kokemus (lapset ja nuoret)
- Koti- ja vapaa-ajan tapaturmiin liittyvät hoitajaksot / 10 000 asukasta → Vammojen ja myrkytysten vuoksi sairaalassa hoidetut potilaat
- Poliisiin tietoon tulleet kaikki huumausainerikokset / 1000 asukasta → Huumejäämät kaupungin jätevedenpuhdistamolla / milligrammaa käytettyä huumetta/1000 henkilöä/päivä
- Kansalaisopiston kulttuurialan opetustunnit/1000 asukasta → Vapaan sivistystyön oppilaitosten opetustunnit / vuosi
- Kirjastokäynnit / asukas & Kirjojen kokonaislainaus / asukas & Kirjaston tapahtumiin osallistuneiden määrä / 1000 asukasta → Kulttuuripalveluiden saavutettavuus: kirjastojen, museoiden ja teattereiden saavutettavuus 3/10/20 kilometrin päässä kotoa

Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisältö

Indikaattorit: Keskeiset muutosehdotukset kuntien_listalle 3/3

Indikaattoreiden poistoja:

- Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet, % 18-64 -vuotiaista
- Ulkona, yömajoissa, tilapäissuojissa ja laitoksissa olevat yksinäiset asunnottomat
- Käyttää päivittäin jotain tupakkatuotetta tai sähkösavuketta (nuoret)
- Päihtyneiden säilönotot / 1 000 asukasta
- Poliisin tietoon tulleet liikenneturvallisuuden vaarantamiset ja liikenne rikkomukset / 1000 asukasta
- Asukkaiden osallistumiskeinot kuvattu kunnan verkkosivuilla
- Itsearviointi kuntien opiskeluhuoltoryhmien toiminnasta
- Turvallisuussuunnitelman perusteella on päätetty toimenpiteistä luottamushenkilöjohdossa
- Liikunnan edistäminen kunnassa: TEA-pistemäärä

Indikaattorit löytyvät useasta paikasta

- THL:n verkkosivuilla excel-tiedostoina <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/tieto-ja-toimintamallit/hyvinvointikertomusten-vahimmaistietosisalto>
- Sotkanet-tietopalvelussa [Hyvinvointikertomusten vähimmäistietosisällöt info 603](#)
- Kuntaliiton Sähköinen hyvinvointikertomus –palvelussa <https://hyvinvointikertomus.fi/>

Indikaattorilistat

Hyvinvointialue (84 kpl)

- Hyvinvoinnin ja terveyden tila (45 kpl)
- Tehdyt toimet sote-palveluissa (12 kpl)
- Tehdyt toimet muilla kuin sote-toimialalla (17 kpl)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet alueella ja alueen kunnissa (5 kpl + itsearviointi 5 kpl)

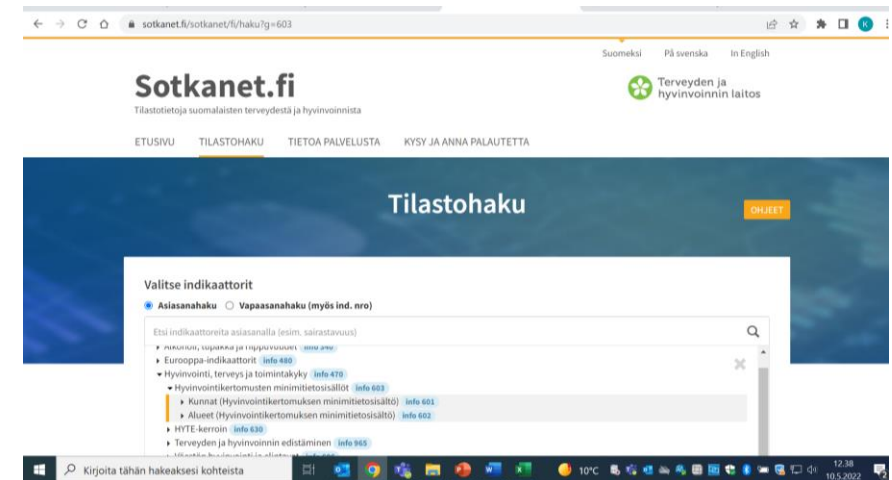
Kunta (55 kpl)

- Hyvinvoinnin ja terveyden tila (27 kpl)
- Tehdyt toimet kunnassa (16 kpl)
- Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet kunnassa (5 kpl + itsearviointi 7 kpl)

- [Indikaattorilistat täällä](#)
- Osa mittareista samoja.
- Hyvinvointialue voi hyvinvointikertomusta tehdessään käyttää kuntien kertomuksia hyödykseen, ja kohdistaa toimiaan sinne missä niitä eniten tarvitaan.
- Tavoitteena tukea hyvinvointikertomustyötä, ei rajata näkökulmia.
- Kyseessä on vain vähimmäistieto ja kunta/alue saa koostaa tilannekuvaa laajemminkin.
- Mikäli indikaattorin keräämää tietoa on mahdollista tarkastella sukupuolittain, kieliryhmittäin, ikäryhmittäin, sosioekonomisen aseman mukaan, alueellisesti tai kulttuuritaustan mukaan, tämä tarkastelu kannattaa tehdä. Näin voidaan havaita väestöryhmittäisiä eroja tarkastellun mittarin kuvaamassa ilmiössä.

Indikaattorilistat: tietolähteet

- Suurin osa saatavissa [Sotkanetistä](#)
 - Kunnat: 36/55 kpl
 - Alueet: 64/84 kpl
- Loput muista maksuttomista tietolähteistä, joihin suorat linkit:
 - Tilastokeskus
 - Työ- ja elinkeinoministeriö
 - Avohilmo
 - Opetushallinnon tilastopalvelu Vipunen
 - Kirjastotilasto
 - Lipas-tietokanta
 - OKM:n liikuntaindikaattori-tietokanta
 - Liikennevakuutuskeskus / Onnettomuustietoinstituutti
 - Elinympäristön tietopalvelu Liiteri
 - Ympäristöhallinnon yhteinen verkkopalvelu
 - Poliisin tilastot
 - Varhaiskasvatuksen tietovaranto (Varda)

Esimerkkejä indikaattoreista alueiden listalla

Indikaattori	Teema	Tietolähde
Hyvinvoinnin tila		
Terveytensä keskitasoiseksi tai sitä huonommaksi kokevien osuus, % 20 vuotta täyttäneistä, koulutusryhmittäin	Terveystila	Terve Suomi (THL). Sotkanet 4337, 4338, 4339.
Tehdyt toimet Sote-palveluissa		
Terveystarkastus toteutuu lapsella / nuorella laadukkaasti, % 4. ja 5 luokan oppilaista, 8. ja 9. luokan oppilaista, AOL 1. ja 2. vuoden opiskelijoista, lukion 1. ja 2. vuoden opiskelijoista	Sosiaali- ja terveystoimi	Kouluterveyskysely (THL). Sotkanet 4843, 4808, 4809, 4810.
Tehdyt toimet muilla toimialoilla kuin sotessa		
Liikuntatoimen palvelut hyvinvointialueen kunnissa	Liikuntatoimi	Lipas.fi, TEAviisari (THL)
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteet		
Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen koordinaattori tai suunnittelija kunnassa, % tiedot toimittaneista alueen kunnista	HYTE-rakenteet	TEAviisari (THL). Sotkanet 5142.

Esimerkki indikaattorista, joka kuvaa isompaa ilmiötä: koululounas

Esimerkki indikaattorista, joka kuvaa isompaa ilmiötä: kaatumiset

”Kaatumisiin ja putoamisiin liittyvät hoitokaudet yli 65 vuotta täyttäneillä” on meillä paljon suurempi kuin naapureilla!

Päihteet?
Väkivalta?

Raput vai
hissi?

Pihojen
liukkaus,
lumet?

Lääkitys
kohdallaan?

Katujen kunto,
lumet?

Yksinäisyys?
Harrastukset?

Ravitseminen
kotona?

Tarpeenmukainen
hoitopaikka?

Asuntojen
esteettömyys?

Diagnoosit
kohdallaan?

Ravitseminen
laitoksissa?

Toimintakyky?
Liikunta?

Johtamisen vähimmäistietosisältö vs. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö, 1/2

Vähimmäistietosisältöasetus koostuu kahdesta osasta

Johtamisen vähimmäistietosisältö

- Järjestämistehtävässä tarvittavat keskeiset tiedot
 - Ensimmäisessä vaiheessa
 - Sosiaali ja terveydenhuollon tarve ja kustannukset ja sosiaali-terveyspalvelujen saatavuus
 - Myöhemmin
 - Väestön hyvinvointi ja terveys, laatu, asiakkaiden palveluiden yhteen sovittaminen, yhdenvertaisuus, tuottavuus ja vaikuttavuus
 - Tuotetaan pääosin alueiden omista tietojärjestelmistä mahdollisimman reaaliaikaisesti
 - Kansalliset lähteet täydentävät
 - Valmisteltu alueiden yhteistyönä Toivoohjelman Virta-hankkeessa THL:n ja muiden kansallisten toimijoiden tukemana

Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö

- Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman sisällön vakiointi
- Kokoaa eri lähteistä tietoa kansalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niihin liittyvistä tekijöistä.
- Lisäksi tietoa kunnan tai alueen toimenpiteistä, joilla on tuettu kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä.
- Koskee sekä kuntia, että hyvinvointialueita
- Tiedot saatavilla pääosin kansallisissa lähteistä
- Valmisteltu alueiden ja THL:n yhteistyönä

Johtamisen vähimmäistietosisältö vs. Hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö, 2/2

- Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen johtamisen vähimmäistietosisältö (29 §) ja hyvinvointialueiden ja kuntien hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistietosisältö (6 § ja 7 §) ovat itsenäisiä kokonaisuuksia, mutta ne rikastuttavat toisiaan.
- Yhteneväisyys: Johtamisen vähimmäistiedoissa "Väestön hyvinvointi ja terveys" -osuus tulee sisältämään melko samat mittarit kuin Hyvinvointikertomuksen – ja suunnitelman vähimmäistieto, lukuun ottamatta hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman vähimmäistiedossa olevia hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen rakenteeseen liittyviä mittareita.
- Eroavaisuus: Indikaattorilistojen käyttötarkoitukset eroavat toisistaan (esimerkiksi sote-toimialalla indikaattoria tarkastellaan resurssien riittävyyden näkökulmasta, ja kunnassa infrastruktuurin toimivuuden näkökulmasta suhteessa asukkaiden tarpeisiin).

Taustaa hyvinvointikertomuksista

Hyvinvointikertomus on strateginen asiakirja

- Hyvinvointikertomus on tiivis kuvaus hyvinvoinnista ja terveydestä sekä niiden edistämisestä.
- Hyvinvointikertomus on kunnan / alueen hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen suunnittelun, seurannan, arvioinnin ja raportoinnin työväline.
- Kunnassa / alueella valmistellaan laaja hyvinvointikertomus kerran valtuustokaudessa ja sen tavoitteita ja toimenpiteitä päivitetään vuosittain osana kuntasuunnittelua.

Mikä on kertomusten ero?

Kunnan hyvinvointikertomus

- **Kunta** (monialainen hyvinvointiryhmä) tekee
- Kuvaa **kuntalaisten** hyvinvoinnin tilaa, tehtyjä toimia ja tavoitteita
- Esitetään **kunta**valtuustolle hyväksyttäväksi
- Tavoitteet ja toimet **kunta**toimijoiden toteutettavissa
- Toimitettava **hyvinvointialueelle** ja julkaistava julkisessa tietoverkossa

Alueellinen hyvinvointikertomus

- **Alue** (monialainen hyvinvointiryhmä) tekee yhdessä **kuntien** kanssa
- Kuvaa **alueen** asukkaiden hyvinvoinnin tilaa, tehtyjä toimia ja tavoitteita
- Tavoitteet ja toimet **alue**toimijoiden (sote + muut toimijat) toteutettavissa ja tukee/ohjaa kuntia
- Julkaistava julkisessa tietoverkossa

Mikä on kertomusten yhteys?

Alueellisessa kertomuksessa hyödynnetään kunnan kertomuksia

- Kuntien huolenaiheet
- Alueen sisäiset erot
- Alueen täydentävä tieto sellaisista ilmiöistä, joita ei kuntatasolla voi tarkastella (esimerkiksi eriarvoisuus, väestöryhmät, kokemustieto)

Alue tekee alueellisen kertomuksen yhdessä kuntien kanssa

- Kuntaedustus
- Muut alueelliset toimijat
- Alueen hyvinvointipooli

Hyvinvointikertomus prosessina

- Kerätkää monialainen ryhmä (hyvinvointiryhmä)
- Kirjatkaa mikä teitä huolettaa
- Tarkistakaa indikaattoreista onko huoli aiheellinen
- Katsokaa muut indikaattorit, joita ei tullut mieleen (vähimmäistietosisältö)
- Lisätkää aiemmin seuratut asiat ja muutenkin seurattavat (esim. erilaisten ohjelmien ja Hyte-kertoimen) indikaattorit
- Päivittäkää huolilista, josta tulee hyvinvointikertomuksenne runko
- Miettikää mitä kukin voi tehdä osaltaan huolille

Alueellinen hyvinvointikertomus & yhdyspinnat

- Alueellisessa hyvinvointikertomuksessa todetaan osassa kunnista vähäinen liikunta-aktiivisuus
- Alue päättää asettaa tavoitteeksi tukea lasten liikkumista
- Toimia kohdistuu:
 - Sotelle: liikuntaneuvontaa tehostetaan
 - Alueen liikuntavastaavalle: haetaan rahoitusta hankkeelle, joka kohdistetaan osaan alueen kunnista
 - Alueen joukkoliikenteen tukemiselle, jotta lapset pääsevät liikkumaan
 - Alueellisille järjestötoimijoille: tukea liikunta-aktiivisuuden kasvattamiselle
 - Terveiset kuntien hyvinvointiryhmille/kertomuksille: kouluihin liikkumista lisää, lähiliikuntapaikkoihin huomiota ja esteetön pääsy, järjestötukea

Vähimmäistiedon tavoitteena väestön hyvinvointi ja terveys

- Väestön hyvinvoinnin ja terveyden vähimmäistiedon avulla tunnistetaan kuntien ja hyvinvointialueiden kesken tilanteita, jotka erityisesti vaativat eri toimijoiden välistä vuoropuhelua.
- Asukkaiden hyvinvoinnin edistymisen kannalta olennaista on
 - millainen painoarvo mitatuille tuloksille laitetaan,
 - mitä johtopäätöksiä niistä tehdään, ja
 - mitä toimintaa se synnyttää tai ei synnytä.
- Pitkällä tähtäimellä tärkein tavoite on, että saamme
 - olla osallisia, terveitä ja toimintakykyisiä
 - yhdenvertaisia, laadukkaita ja luotettavia palveluja asuinpaikasta riippumatta.

Usein kysytyt kysymykset

Usein kysytyt kysymykset Yleistä

- Onko vähimmäistietolistan käyttö pakollista?
 - Ei ole. Tällä hetkellä (8/2023) se on vain ehdotus, täysin vapaaehtoinen työkalu kuntien ja alueiden käyttöön. Yhtenäisten indikaattoreiden käyttäminen on toki suositeltavaa, koska se mahdollistaa kuntien ja alueiden keskinäisen vertailun. Vähimmäistietosisältö oli lausuntokerroksella 3.-31.10.2022 ja siitä saattaa tulla myöhemmin lakisääteisesti velvoittava.
- Sisältääkö Kuntaliiton Sähköinen Hyvinvointikertomus minimitietolistan indikaattorit?
 - Kyllä.
- Muuttuuko vähimmäistietosisältö?
 - Muuttuu. Tämä on 1.versio, jota kehitetään. Vaihdetaan tarvittaessa parempiin tai ajankohtaisempiin indikaattoreihin.
 - Valtakunnalliset linjaukset ja painopisteet otetaan huomioon.

Usein kysytyt kysymykset Määrä

- Miksi indikaattoreita on niin vähän?
 - Hyvinvointikertomuksia tehtäessä jostain lähdetään liikkeelle, indikaattoreita voi ja pitää täydentää paikallisilla ja ajankohtaisilla asioilla.
- Miksi minun indikaattorini puuttuu listalta, vaikka se on tärkeä?
 - Indikaattoreiden vähäisyyden vuoksi pyritty löytämään kokoavasti tärkeimpiä ilmiötä kuvaavat indikaattorit, joiden kautta voi pureutua yksityiskohtaisempaan tietoon ja josta eri toimijat voivat löytää yhteyden omaan työhönsä.
- Minua huolettava ilmiö, jolle ei ole osoitettu indikaattoria, mitä teen?
 - Kunta/alue täydentää hyvinvointikertomuksen mittaristoa itse tärkeäksi kokemillaan asioilla. Kaikkia tärkeitä ja huolestuttavia ilmiöitä ei ole minimitetolistalla.

Usein kysytyt kysymykset Jatkuvuus

- Listalla ei ole indikaattoria, jota olemme seuranneet pitkään, eikö sitä enää seurata?
 - Jos vähimmäistietolistalta puuttuu indikaattori, se ei tarkoita etteikö sitä tarvitsisi seurata. Pitkään seurattuja ilmiöitä kannattaa seurata jatkossakin. Alueen oma asiantuntemus ja arvot täydentävät hyvinvointikertomuksen tietosisältöä.
- Miksi Terve Suomi –tutkimuksen indikaattoreita ei ole mukana kuntien vähimmäistietosisällössä?
 - Vuodesta 2018 alkaen resurssien rajallisuuden vuoksi otoskoot eivät riitä, jotta tuloksia voisi julkaista kunnittain. Tilaamalla saa suuremman otoksen. Lisätietoja: [suvi.parikka\(at\)thl.fi](mailto:suvi.parikka@thl.fi)
- Miksi kaikkia vähimmäistietoindikaattoreita ei saa Sotkanetistä?
 - Koska tieto organisaation omasta toiminnasta ja muiden alojen tiedot ovat muualla kuin Sotkanetissä. Suurin osa on kuitenkin Sotkanetissä: <https://sotkanet.fi/sotkanet/fi/haku?g=603>

Usein kysytyt kysymykset Yhteys

- Miksi mukana ei ole kaikkia Hyte-kertoimen ja muiden erilaisten indikaattoripakettien indikaattoreita?
 - Vähimmäistietosisältö on niin lyhyt. Jokaisesta tärkeimmästä ilmiöalueesta on kuitenkin indikaattori, vaikka ei yhtä kattavasti kuin laajoissa indikaattoripankeissa.
- Mikä on näiden indikaattoreiden yhteys kunnan/alueen arvioinnissa ja ohjauksessa?
 - Hyvinvointikertomuksia voidaan hyödyntää erilaisten arviointien ja ohjauksen taustamateriaalina, mutta erityisesti ne ovat kunnan/alueen oman strategisen johtamisen väline.
- Kunnat joutuvat jo nyt seuraamaan montaa valtakunnallista ohjelmaa ja suositusta, miksi näitä kaikkia mittareita ei ole valmiiksi mukana?
 - Kertomukseen kannattaa liittää erillisselvitysten sijaan myös muut joka tapauksessa seurattavat mittarit. Nyt niitä ei ole, koska ohjelmat tms. vaihtuvat.

Usein kysytyt kysymykset Soveltaminen

- Koskeeko vähimmäistietosisältö sekä laajoja valtuustokausittaisia että suppeampia vuosittain tarkentuvia hyvinvointikertomuksia?
 - Vähimmäistietosisällöt on tarkoitettu laajan eli valtuustokausittaisen hyvinvointikertomuksen tekemiseen.
- Entä jos tietoa ei ole, ilmiön määrä on vähäinen tai sitä ei pidetä oleellisena?
 - Se todetaan esimerkiksi kertomuksen liitteessä, jotta lukija tietää, että ko. mittaria on tarkasteltu ja tieto on todettu epärelevantiksi. Esimerkiksi suurille kaupungeille osoitettuja mittareita ei välttämättä ole tarpeen tarkastella pienessä kunnassa.

Usein kysytyt kysymykset Järjestöt

Miten järjestöjen rooli näkyy vähimmäistietosisällöissä?

1. Itsearviointi seurojen, yhdistysten ja kunnan yhteistyöstä hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi:
 - a) Onko kunta nimennyt henkilön joka vastaa yhdistysyhteistyöstä
 - b) Resurssit: a. avustukset sote-järjestöille ja yhdistyksille euromääräisinä, b. kunnan tilojen käytön maksuton hyödyntäminen järjestö-/yhdistystoimintaan
2. Itsearviointi alueen hyte-työn rakenteesta, resursseista ja prosessista: Järjestöjen osallistuminen ja voimavarat
3. Itsearviointi kunnan/alueen hyvinvointikertomuksen ja -suunnitelman valmistelusta ja hyödyntämisestä: Järjestöjen osallistuminen